

2.7.2014

1519/00.04.00/2013

Valtiovarainministeriö
valtiovarainministerio@vm.fi

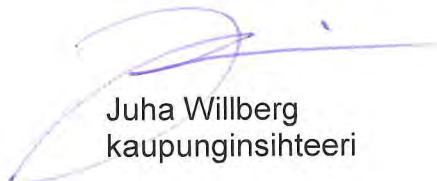
lausuntopyyntö 4.6.2014, VM035:00/2014

Kuntakokeiluun osallistuminen ja lausunto kokeilua koskevasta lakiluonnoksesta

Lappeenrannan kaupunginhallitus on 30.6.2014 päättänyt antaa valtiovarainministeriölle oheisesta pöytäkirjanotteesta ilmenevän strategia- ja talousyksikön laatiman luonnoksen mukaisen lausunnon ja saattaa ministeriön tietoon Eksoten hallituksen lausunnon lakiesitykseen koskien kuntien velvoitteiden ja ohjauksen vähentämistä ja monialaisten toimintamallien tukemista koskevista kokeiluista.

Kaupunginhallitus päätti, että Lappeenrannan kaupunki osallistuu Nuorisotakuun ja Hyvinvoinnin integroidun toimintamallin kuntakokeiluihin yhdessä Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden kuntayhtymän sekä Imatran kaupungin kanssa sekä hyväksyi oheisen pöytäkirjanotteen liitteenä olevan kuntakokeilusopimusluonnoksen siten, että siihen voidaan täytäntöönpanovaiheessa tehdä vielä tarvittavia vähäisiä ja teknisluonteisia tarkennuksia. Mikäli lopullisessa sopimuksessa sopimusehdot muuttuvat merkityksellisesti sopimusluonnoksesta, saatetaan sopimus uudelleen hyväksyttäväksi kaupunginhallituksessa.

Kaupunginkanslia

Juha Willberg
kaupunginsihteeri

Liite

Ote kaupunginhallituksen pöytäkirjasta 30.6.2014 § 294

Kaupunginkanslia

Kuntakokeiluun osallistuminen ja lausunto kokeilua koskevasta lakiluonnoksesta

1519/00.04.00/2013

KH § 294

Valmistelija/lisätiedot:**Kehitysjohtaja Markku Heinonen, puh. 040 581 1998****Hyvinvointisuunnittelija Sanna Natunen, puh. 040 522 9373
etunimi.sukunimi@lappeenranta.fi**

Strategia- ja talousyksikön kirje 26.6.2014:

"Valtionvarainministeriö julkisti 17.12.2013 haun kuntakokeiluhankkeisiin. Hallituksen kehyspäättöksen 21.3.2013 mukaan kuntien velvoitteiden vähentämisen toimintaohjelman tueksi päätettiin käynnistää vuoden 2014 alusta paikallisia kokeiluja, joissa kokeilun avulla vähennetään kuntien velvoitteita.

Kokeiluille asetettiin neljä päätavoitetta:

1. Vähentää kuntien velvoitteita hallituksen 29.8.2013 hyväksymän rakennepoliittisen ohjelman mukaisesti
2. Kokeilla sellaisia säädösmuutoksia ja muita toimenpiteitä, joiden avulla kunnat voisivat poikkihallinnollisesti kehittää palvelurakennettaan ja säästää kustannuksiaan
3. Toimia tukena kuntauudistuksessa ja sote-uudistuksessa. Kokeilujen tarkoitus on palvella kuntarakenneselvityksiä ja sote-uudistuksen toimeenpanoa.
4. Edistää kunnissa käynnissä olevaa palveluprosessien ja toimintamallien kehittämistyötä.

Valtiovarainministeriö pyytää kunnilta lausuntoa hallituksen esityksestä laiksi kuntien ohjauksen ja velvoitteiden vähentämisestä sekä monialaisten tukemista koskevasta kokeilusta 24.7.2014 mennessä.

Lakiluonnos käsittää 58 sivua ja on nähtävillä kokousasiakirjoissa.

Strategia- ja talousyksikön lausunto:

Kunnissa on kohdistettu suuria odotuksia kansallisiin päätöksiin kuntien tehtävien ja velvoitteiden vähentämiseksi. Nyt kokeiluun valitut tehtäväalueet muodostavat hyvin suppean osan kuntien tehtäväkentästä eikä näin rajatulla kokeilualueella kunnat pysty vastaamaan rakennepoliittisessa ohjelmassa edellytettyihin kustannussäästöihin. Päinvastoin työmarkkinatuen suunniteltu uudistus sekä oppivelvollisuuden nostaminen tulevat edelleen lisäämään velvoitteita.

Kokeilulainsäädäntö ei vastaa niihin käytännön työelämän tarpeisiin, jotka on koettu keskeisiksi ongelmiksi asiakas- ja potilastietojen käsittelyä koskevassa sääntelyssä. Asiakastietojen vaihtoon ja tietosuojakysymysten ratkaisemiseen tulee kiinnittää lain jatkovalmistelussa erityistä huomiota.

Kokeilun rinnalla tarvitaan hallitukselta merkittäviä linjapäätöksiä siitä, miltä osin kunnille asetetuista velvoitteista voidaan luopua.

Lappeenrannan kaupunki on yhdessä Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden kuntayhtymän ja sen jäsenkuntien sekä Imatran kaupungin kanssa hakeutunut hyvinvointipalvelujen integraatiota ja nuorisotakuun toteutusta koskeviin kokeiluosiioihin. Kokeilukunnat ja valtionvarainministeriö solmivat kokeiluista sopimuksen, jonka luonnos on esityslistan liitteenä. Valtiovarainministeriö viimeistelee sopimuksen ja se tulee olla hyväksyttyinä kokeilukunnissa 25.8.2014 mennessä.”

Esityslistan liitteenä ovat sopimusluonnos kuntakokeilusta ja Eksoten lausunto em. lakiluonnokseen. Muut asiakirjat ovat nähtävänä kokouksessa. (JW)

Akj

Kaupunginhallitus antaa valtiovarainministeriölle strategia- ja talousyksikön laatiman luonnoksen mukaisen lausunnon ja saattaa ministeriön tietoon Eksoten hallituksen lausunnon lakiesitykseen koskien kuntien velvoitteiden ja ohjauksen vähentämistä ja monialaisten toimintamallien tukemista koskevista kokeiluista.

Lappeenrannan kaupunki päättää osallistua Nuorisotakuun ja Hyvinvoinnin integroidun toimintamallin kuntakokeiluihin yhdessä Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden kuntayhtymän sekä Imatran kaupungin kanssa.

Lappeenrannan kaupunki hyväksyy liitteenä olevan kuntakokeilusopimusluonnoksen siten, että siihen voidaan täytäntöönpanovaiheessa tehdä vielä tarvittavia vähäisiä ja teknisluonteisia tarkennuksia. Mikäli lopullisessa sopimuksessa sopimusehdot muuttuvat merkityksellisesti sopimusluonnoksesta, saatetaan sopimus uudelleen hyväksyttäväksi kaupunginhallituksessa.

Kh

Hyväksyttiin.

Kaupunginhallitus

§ 294

30.06.2014

Otteen oikeaksi todistaa Lappeenrannassa 2.7.2014

Juha Willberg
kaupunginsihteeri

Jakelu

Valtiovarainministeriö

Luonnos

SOPIMUS**Sopimus kuntakokeilujen toteuttamisesta Lappeenrannan kaupungin (ja muiden kuntaryhmän kuntien) alueella****1. Sopimuksen osapuolet**

Sopimuksen osapuolina ovat Lappeenrannan kaupunki, Imatra ja Eksoten muut jäsenkunnat (Lemi, Luumäki, Parikkala, Rautjärvi, Ruokolahti, Savitaipale ja Taipalsaari) (myöhemmin kokeilukunnat) sekä valtiovarainministeriö ja työ- ja elinkeinotoimisto

2. Kokeilujen kohdentuminen

Kokeilukuntien alueella toteutetaan kuntakokeilulain 2 luvun ja 7 luvun mukaisia kokeiluja siten kuin niistä mainitussa laissa säädetään ja tässä sopimuksessa sovitaan.

3. Hyvinvoinnin integroidun toimintamallin kokeilu

Kokeilukunnat kokeilevat kuntakokeilulain 2 luvun mukaisesti hyvinvoinnin integroitua toimintamallia kohdentaen sen valitsemilleen toimialoille ja/tai palvelualueille.

Kokeilukaupungin esitysKokeilukohde

Yhdistetyn palvelu- hoito ja kuntoutussuunnitelman käyttöönotto soveltuvin osin hyödyntäen prosessinohjauksen ohjelmaa. Malliin liittyy myös palveluneuvonnan, -ohjauksen ja palvelutarpeen arviointiprosessin uudistetun toimintamallin käyttöönotto ja levittäminen.

Hyvinvointipalvelujen kokeilussa tavoittelemme yksilöllisten palvelusuunnitelmien yhdistämistä kahdeksi suunnitelmaksi määräaikaisten säädösmuutosten tukemana

- Lapsia ja nuoria koskeva yksilöllinen palvelu- hoito- ja kuntoutussuunnitelma
- Aikuisia koskeva yksilöllinen palvelu- hoito- ja kuntoutussuunnitelma

Painopiste asiakasryhmiksi on valittu mm. erityisen tuen ja oppimisen tarpeessa olevat lapset ja nuoret, vammaiset sekä iäkkäät henkilöt, jotka tarvitsevat säännöllisesti sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja sekä aktivointi- ja työllistymistoimenpiteissä olevat työkäiset.

Tavoite ja toimintamalli

Tavoitteenamme on parantaa ja nopeuttaa palvelu- hoito- ja kuntoutusprosessien saatavuutta ja sujuvuutta lisäämällä asiakkaiden/potilaiden osallisuutta ja prosessin läpinäkyvyyttä. Tuloksena on kustannusvaikuttavampi toimintamalli.

Lapset ja nuoret

Nykytilanteessa lasten ja nuorten integroidussa palvelurakenteessa tiedonvaihtoon tarvitaan edelleen paljon asiakkaitten kirjallisia lupia. Alaikäisten osalta on osittain hankala määrittää, milloin nuorella on oikeus antaa vain oma lupa ilman huoltajia.

Kokeilussa on tavoitteena kehittää mallia jossa soveltuvin osin asiakkaalle muodostuisi yksi suunnitelma, johon kirjataan lapsen, nuoren ja tarvittaessa myös perheen osalta tarvittavat keskeiset tiedot ja jossa lapsen ja nuoren oma ääni on otettu huomioon. Yksilökohtaisesti yhdistetään varhaiskasvatuksessa, esi- ja perusopetuksessa tai ammatillisen opetuksessa tehtävät suunnitelmat soveltuvin osin yhteen sosiaali- ja terveydenhuollon suunnitelmien kanssa. Apuna käytetään verkostotyötä ja sähköisten asiakirjojen välisiä teknisiä yhteyksiä ja /tai toiminnanohjaustyökalua, jotta tarvittavat tiedot voidaan ajantasaisesti siirtää ja hyödyntää suunnitelmaa tehtäessä. Oleellista on, että ajantasaiset tiedot ovat kaikkien osapuolten hyödynnettävissä siltä osin kuin he työssään tietoja tarvitsevat. Selkeytetään osapuolten vastuut kirjaamisesta, rekisterinpidosta ja myös se, miten koordinaatiovastuu kokonaisuudesta määräytyy.

Aikuiset

Työvoimahallinnon ja työvoiman palvelukeskus sekä aikuisten psykososiaalisten palvelujen aktiivointi- ja kuntoutussuunnitelman yhdistäminen yhdeksi täydentyväksi kertomukseksi.

Yhteisen arviointi- ja logistiikkaprosessin luominen nuorten kanssa toimiville organisaatioille Kannatellen-hankkeiden materiaalia ja kehitteillä olevaa verkostomallia hyödyntäen. Olemassa olevien palveluprosessien sujuvoittaminen nykyisten kuntoutuksellisten ja osallisuutta tukevien yksiköiden toiminnan kehittämisen avulla (Nuorten päiväyksikkö, TaidePaja, Parkki, Katajapuu, kuntouttava työtoiminta.). Näiden tehtäväjaon tarkentaminen, päällekkäisyyksien poistaminen ja tarpeiden mukaisen palveluvalikon laajentaminen. Tätä varten kehitetyn sähköisen prosessien hallintatyökalun käyttöönotto.

Ikäihmisten ja vammaisten kotona asumisen tueksi otetaan käyttöön yhteinen palvelu- kuntoutus- ja hoitosuunnitelma vanhuspalvelulain ja laatusuosituksen hengen mukaisesti. Asiakkaan omaa osallisuutta vahvistetaan. Suunnitelman toimeenpanon toteutuksessa prosessityökalua ja PHR ratkaisua hyödyntäen otamme käyttöön monitoimijaisen sähköisen kalenteriratkaisun, johon asiakas luvalla käyttöoikeus mahdollistetaan myös yksityiselle palveluntuottajille ja omaisille, jotka kokonaispalvelun toteutukseen osallistuvat. Näin vähennetään päällekkäistä toimintaa, varmistetaan tasainen palvelun saatavuus eri vuorokaudenaikoina ja viikoppäivinä.

Valtion vastaukset, selvitykset ja reunaehdot

Kokeilun seurannassa sovelletaan hyvinvoinnin integroidun toimintamallin osalta kokeilusopimuksen liitteessä sovittuja indikaattoreita (liite).

Indikaattoreissa hyödynnetään Eksote alueella käytössä olevaa tietojohdamisen mallia, johon indikaattorit on kuvattu

4. Nuorisotakuuta koskeva kokeilu

Kokeilukunnat kokeilevat nuorisotakuun asiakaslähtöisten prosessien, kunnallisten viranomaisten ja TE -toimiston yhteistoiminnan ja tiedonkulun kehittämistoimenpiteitä.

Kokeilukaupungin esitys

Tavoite ja toimintamalli

Lappeenrannan kaupunki on mukana Nuorisotakuun kuntakokeiluhankkeessa. Hankkeen hakuvaiheessa määrittelimme tavoitteeksemme nimenomaan tiedonkulun parantamisen eri tahojen välillä. Tämä tärkeä tavoite on edelleen voimassa. Tarkoituksemme on parantaa nuorten asemaa vuorovai-
kutteisella yhteistyöllä.

Hankkeeseen liittyvien neuvottelujen yhteydessä on tuotu esille niin sanottu ohjaamo-malli. Kaupunki on tutustunut malliin ja on valmis kehittämään toimintaa mallin mukaisesti. Ohjaamo-malli tukee hyvin tiedonkulun parantamiseen liittyvää tavoitetta.

1. Mallista kohti paikallista, konkreettista toimintatapaa

Hankkeessamme on ideana lähteä ohjaamo-mallin pohjalta ja kehittää siitä paikallinen, konkreettinen toimintatapa. Peruseriaatteena on, että paikallinen ohjaamo olisi matalankynnyksen palvelu nuorille aikuisille. Ohjaamo toimisi prosessilähtöisesti ja tätä toimintatapaa varten kehitetään konkreettiset työkalut.

Prosessilähtöisessä toimintatavassa tavoitteena olisi löytää nimenomaan ne prosessin kohdat, jossa nuori putoaa pois eri toimijoiden aktiivitoimista ja turvaverkosta.

Ohjaamon tehokas toiminta edellyttää seuraavia elementtejä:

- eri toimijoiden tiivis yhteistyö ja kokonaisprosessin hallinta
- nuorten pidempikestoinen tuki ja sen konkreettinen seuranta
- omaohjaaja-palvelut tarvittavassa laajuudessa
- pysyvä henkilöstö
- toiminnan vahva johtaminen.

Tarkoituksena on hyödyntää olemassa olevaa toimintaa mahdollisimman laaja-alaisesti. Lappeenrannan kaupungin nuorisotoimella on jo pienimuotoisesti käytössä ohjaamomallia.

Kauppakeskus Oprissa toimii Nuorten tiedotuspiste Verkko, jonka tehtävänä on alle 29-vuotiaiden nuorten tukeminen sekä ohjaaminen työhön ja henkilökohtaiseen elämänhallintaan liittyvissä asioissa. Verkko on matalankynnyksen kohtaamispaikka, jolla on hyvä fyysinen sijainti Kauppakeskus Oprin katutasossa. Samassa kiinteistössä toimii myös Etelä-Karjalan työvoiman palvelukeskus TYPin Lappeenrannan toimipiste.

Verkko tekee yhteistyötä sosiaalisen nuorisotyön, TYPin ja oppilashuollon kanssa. Muita yhteistyötahoja ovat muun muassa Lappeenrannan kaupungin kasvatus- ja opetustoimi, Laptuote-säätiö, Monikulttuurikeskus Momentti, Nuorten taidepaja, Saimaan ammattiopisto, TE-toimisto ja Kansallinen nuorisotiedotusverkosto.

Esillä ollutta ohjaamomallia voitaisiin hyvin lähteä kehittelemään Nuorten tiedotuspiste Verkon avulla, sen ympärille, sitä kehittäen ja laajentaen. Työvoiman palvelukeskus TYP toimii moniammatillisesti ja yhteistyötä nuorisotoimen kanssa tehdään tiiviisti. Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveyspiirin palveluihin kuuluu puolestaan Lasten ja nuorten talo, johon on sijoittunut lasten ja nuorten psykiatrian avotoiminnot, opiskelijaterveydenhuollon keskitetty vastaanotto, lastensuojelu, perheneuvolan toiminnot, perheasioiden yksikkö sekä lapsi- ja nuorisovastaanotto. Näitä lähtökohtia sekä olemassa olevia rakenteita ja palveluja haluamme nyt hyödyntää mahdollisimman hyvin.

Uudelle toimintatavalle keksitään yhteistyössä naseva nimi.

Mallia on tarkoitus kehittää ensin Lappeenrannassa. Myöhemmin toimintaan voidaan liittää myös muita Etelä-Karjalan kuntia. Eksote, TYP, TE-hallinto ja Kela toimivat Etelä-Karjalassa jo nyt maakunnallisesti.

Mallin kehittämisessä voidaan hyödyntää myös Etelä-Karjalan pitkäaikaistyöttömien kuntakokeilun kokemuksia. Työllisyyspoliittisen kuntakokeilun yhtenä elementtinä on esimerkiksi sosiaalisen yrityksen toimintamahdollisuuksien selvittäminen, joka toteutuessaan voisi edistää myös nuorten tilannetta.

2. Palveluohjaus

Nuorten palveluohjauksessa tarkoituksena on rakentaa eri tasot, kevyestä raskaampaan. Tämä edellyttää nykyistä yksilöidympeää asiakassegmentointia ja asiakkaiden tarpeiden tunnistamista. Osa ohjaamon asiakkaista on tuettavissa hyvinkin pienellä ohjauksella, joka voi olla esimerkiksi ammatinvalintaan tai konkreettiseen työnhakuun liittyvää ohjausta. Osa asiakkaista tarvitsee enemmän tukea, aktiivisempaa rinnalla kulkijaa ja erilaisia palveluja. Näitä ovat muun muassa mielenterveys- ja päihdepalvelut sekä velkaneuvonta.

Mallissamme palveluohjaus etenisi tasolta toiselle niin, että tiettyjen kriteerien täytyessä, nuori ohjattaisiin seuraavan tason palvelujen piiriin.

Tasot voisivat käytännössä olla esimerkiksi seuraavat:

- Ohjaamon perustuki
  - Ohjausta, neuvontaa, rinnalla kulkemista, tietojen antamista
- Ohjaamon tehostettu palveluohjaus
  - Nuori tarvitsee erityistä, yksilöityä palvelua, joka voi olla esimerkiksi talous- ja velkaneuvontaa, ammatinvalinnanohjausta tai terveystalvveluja
- Erityisten tukimuotojen tarve
  - Nuori tarvitsee samanaikaisesti useita moniammatillisia tukimuotoja, kuten päihde- ja mielenterveystalvveluja, velkaneuvontaa ja opinto-ohjausta.

Palveluohjauksessa ei ole tarkoitus tyytyä jo olemassa olevien rakenteiden käyttämiseen, vaan idea on nimenomaan tarjota nuorille heidän tarpeitaan vastaavia räätälöityjä palvelukokonaisuuksia.

Kantavana ajatuksena palveluohjauksessa on ratkaisukeskeinen työote.

3. Ohjaamon konkreettisen mallinnuksen tekeminen

Ohjaamon konkreettinen mallinnus tehdään yhdessä eri toimijoiden kanssa. Eri taustaorganisaatiot nimeävät tätä tehtävää varten oman vastuuhenkilön. Kaikki taustaorganisaatiot ovat sitoutuneet nuorisotakuun asiakasprosessin kehittämiseen sekä ehdotettuihin kokeiltaviin sisältökokonaisuuksiin. Myös resurssit ollaan valmiita suuntaamaan nuorisotakuun toteuttamisen tueksi.

Yhteistyö toimintamallin toteuttamisessa

Kokeilun aikana kokeilukunnat ja Kaakkois-Suomen TE- toimisto noudattavat seuraavia yhteistyöperiaatteita ja käytäntöjä nuorisotakuun toteuttamisessa seuraavasti:

Lappeenrannan ja Imatran kaupungit, Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden keskus ja Kaakkois-Suomen TE-toimisto sitoutuvat keskinäisen yhteistyön vahvistamiseen ja osaltaan edistämään nuorisotakuukokeilun mukaisia tavoitteita. Tavoitteena on jo nykyisellään mm., että kaikki peruskoulunsa päättäneet sijoittuvat jatko-opintoihin.

1. TE-toimiston, Eksoten ja kaupunkien kesken sovitaan nuorisotakuun tavoitteisiin johtavien toimenpiteiden yhteisestä toteuttamisesta, tietojen vaihdosta sekä seurantajärjestelmän luomisesta

Yhteistyötä selkeytetään, joka tarkoittaa mm. verkostojen selkeää johtamis- ja vastuutusmallia. Toiseksi se tarkoittaa yhteistyön hallintaa: nuorisotakuun osalta rakennamme selkeät strategiset tavoitteet ja niitä palvelevat operatiiviset yhteistyön mallit. Näin yhteistyö perustuu selkeään tarpeeseen, yhteistyöllä saadaan aikaan konkreettisia asioita, sen avulla voidaan seurata tavoitteiden saavuttamista ja että toimijat tuntevat yhteistyöfoorumit ja jäsenet niissä.

2. Toteutetaan yhteiskuntatakuun piirissä olevien nuorten kattava kartoitus

TE -hallinnon, Kelan ja kuntien kanssa yhteistyössä tehdään kartoitus, jossa eri tahojen tilastoja ja asiakasrekistereitä hyödyntäen kartoitetaan nuorten kohderyhmä. Tämän pohjalta toimintaa voidaan kohdistaa ja mitoittaa oikein sekä myös jakaa vastuita eri tilanteissa olevien nuorten palveluiden toteuttamisessa.

3. Huolehditaan yhteisesti palvelujen suunnittelusta ja ohjaamomallin käyttöön otosta

Yhdessä kunnan ja muiden toimijoiden kanssa tunnistetaan nuorten palveluiden tarpeet ja sovitaan tarvittavien palveluiden järjestämis- ja hankintavastuusta. Kyseessä on uudenlainen palveluiden suunnitteluprosessi, jossa ovat mukana varsinaisen hankintayksikön lisäksi myös muut toimijat - tässä tapauksessa toisena päävastuullisena suunnittelutahona nimenomaan kunta. Prosessissa hankitaan tietoa palveluiden tarpeesta usealta eri taholta, mutta TE-toimisto ja kunta ovat yhdessä suunnitteluvastuussa ja myöhemmin sopivat yhdessä palveluiden järjestämisestä.

Peruseriaatteena on, että paikallinen ohjaamo olisi matalankynnyksen palvelu nuorille aikuisille.

Prosessilähtöisessä toimintatavassa tavoitteena olisi löytää nimenomaan ne prosessin kohdat, jossa nuori putoaa pois eri toimijoiden aktiivitoimista ja turvaverkosta.

Ohjaamon tehokas toiminta edellyttää seuraavia elementtejä:

- eri toimijoiden tiivis yhteistyö ja kokonaisprosessin hallinta
- nuorten pidempikestoinen tuki ja sen konkreettinen seuranta
- omaohjaaja-palvelut tarvittavassa laajuudessa
- pysyvä henkilöstö
- toiminnan vahva johtaminen.

Kauppakeskus Oprissa toimii Nuorten tiedotuspiste Verkko, jonka tehtävänä on alle 29-vuotiaiden nuorten tukeminen sekä ohjaaminen työhön ja henkilökohtaiseen elämänhallintaan

liittyvissä asioissa. Verkko on matalankynnyksen kohtaamispaikka, jolla on hyvä fyysinen sijainti Kauppakeskus Oprissa, jossa toimii myös Etelä-Karjalan työvoiman palvelukeskus TYPin Lappeenrannan toimipiste.

Verkko tekee yhteistyötä sosiaalisen nuorisotyön, TYPin ja oppilashuollon kanssa. Muita yhteistyötahoja ovat muun muassa Lappeenrannan kaupungin kasvatus- ja opetustoimi, Laptuotesäätiö, Monikulttuurikeskus Momentti, Nuorten taidepaja, Saimaan ammattiopisto, TE-toimisto ja Kansallinen nuorisotiedotusverkosto.

Mallia kehitetään ensivaiheessa Lappeenrannassa. Myöhemmin toimintaan voidaan liittää myös muita Etelä-Karjalan kuntia. Eksote, TYP, TE-hallinto ja Kela toimivat Etelä-Karjalassa jo nyt maakunnallisesti.

Nuorten palveluohjauksessa tarkoituksena on rakentaa eri tasot, kevyestä raskaampaan. Tämä edellyttää nykyistä yksilöidympää asiakassegmentointia ja asiakkaiden tarpeiden tunnistamista.

Sosiaalisen median roolia ohjaamomallissa tullaan vahvistamaan.

4. Lisätään eri työllistämistoimiin resursseja, mm. avoimille työmarkkinoille työllistämisen edistämiseen sekä 3. sektorin työllistävyyteen

- Lappeenrannan kaupungin työllisyyden hoidon ohjaus- sekä matalan kynnyksen palvelu- ja henkilöstöresurssit yhdistetään työllisyystiimiksi
- haetaan kuntapalveluista tukityöpaikkoja
- Valmistellaan esitys sosiaalisen yrityksen perustamiseksi sekä sitoudutaan kuntarahoitusosuuksien osoittamiseen ESR-rahoituksen hyödyntämiseksi nuorisotakuun toimeenpanoon tarvittaviin eri toimenpiteisiin
- Kehitetään työpajatoimintaa uusille ja ennakkoluulottomille urille

5. Imatran kaupunki sitoutuu osaltaan hankkeen kehittämistyöhön ja toimintamallien toteuttamiseen ja kehittämiseen.

Imatran kaupungissa on kaikki työllistämiseen liittyvät henkilö- ja palveluresurssit jo yhdistetty yhteen tiimiin ja saman johdon alle. On myös käynnistetty jalkautuva, moniammatillinen nuorten matalan kynnyksen tuki- ja neuvontapalvelu nuorisotakuuta toteuttamaan. On myös mm. aloitettu yhdessä kolmannen sektorin palveluntuottajan (Työn Vuoksi ry), TE-toimiston ja TYP:n kanssa nk. Nuoret töihin yhteistyöllä -toimintamalli, jossa vaikeasti työllistyviä nuoria polutetaan kuntouttavan työtoiminnan kautta edelleen sijoituksen avulla yrityksiin palkkatyöhön.

6. Myös muut EK kuntarakenneselvitysalueen kunnat ilmaisevat vahvan tahtonsa alueen elinvoiman ja nuorisotakuun tavoitteiden saavuttamiseen tähtäävien toimenpiteiden vahvistamiseen

Muut Etelä-Karjalan kunnat Imatraa lukuun ottamatta ovat antaneet Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden tehtäväksi vastata sosiaali- ja työllistämispalveluista ja ovat näin Eksoten toiminnan kautta osallisena nuorisotakuun kuntakokeilussa.

Valtion vastaukset, selvitykset ja reunaehdot

TEM ja VM selvittävät mahdollisuutta hyödyntää TYPPI -tietojärjestelmää asiakastietojen kirjauksissa. Ohjeet ja käyttäjäperiaatteet toimitetaan kokeilukunnille 15.9.2014 mennessä

Nuorisotakuukokeiluun osallistuvat kunnat ja kuntaryhmät voivat lausunnoille lähtevän kokeilulakiehdotuksen mukaan noudattaa monialaisessa yhteistyössä hyvinvoinnin integroitua toimintamallia koskevia kokeilulain 2 luvun säännöksiä yksilöllisten palvelusuunnitelmien osittaisesta yhdistämisestä yhteiseksi palvelusuunnitelmaksi.

4. Kokeilujen seuranta ja arviointi

Kokeilujen seurannassa käytetään kunkin kokeilun osalta liitteissä mainittuja indikaattoreita (liitteet). Indikaattoreita täsmennetään myöhemmin erillisellä sopimuksella.

Kokeilukunnat raportoivat indikaattoreiden toteutumisesta valtiovarainministeriölle kaksi kertaa vuodessa erikseen tarkemmin ilmoitettavina määräaikoina.

Kokeilukunnat sitoutuvat luovuttamaan myöhemmin valittavalle kokeilujen riippumatonta arviointia suorittavalle taholle sen tarvitsemat arvioinnin hankintasopimuksessa sovittavat tiedot.

Markku Heinonen, kehitysjohtaja
Lappeenrannan kaupunki

Juha Kouvo, johtaja
TE- toimisto

Merja Tepponen, kehitysjohtaja
Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystoimi, Eksote

Tiina Kirmanen
Imatran kaupunki

Lausunto

LUONNOS

Valtiovarainministeriö
PL 28
00023 Valtioneuvosto

Lausuntopyyntönnö 035:00/2014

Etelä- Karjalan sosiaali- ja terveystieteisiin (Eksote) kuuluvien kuntien (Lappeenranta, Luumäki, Lemi, Parikkala, Rautjärvi, Ruokolahti, Savitaipale ja Taipalsaari) lausunto Hallituksen esityksestä laiksi kuntien velvoitteiden ja ohjauksen vähentämisestä ja monialaisten toimintamallien tukemista koskevista kokeiluista.

Tässä dokumentissa on esitetty Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteisiin sekä Lappeenrannan kaupungin tietohallinnon kommentit Hallituksen esitykseen **Laista kuntien velvoitteiden ja ohjauksen vähentämisestä ja monialaisten toimintamallien tukemista koskevista kokeiluista**.

Kommentit on kohdistettu suoraan esitysdokumentin **LAKIEHDOTUS** osioon. Kommenttien taustalla asiana viitataan kuitenkin myös esityksen YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT osioon.

Tämä lausunto koskee erityisesti kahta toimintamallikonaisuutta:

- 1) Hyvinvoinnin integroitu toimintamalli (luku 2)
- 2) Nuorisotakuukokeilu (luku 7)

Lisäksi yleisiä säännöksiä (luku 1) ja erinäisiä säännöksiä (luku 8)

Taustaa

Sosiaali- ja terveydenhuollon integraation näkökulmasta sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädäntöjen eritahtinen uudistaminen ja erillisyyden hankaloittavat osaltaan yhteisen palvelurakenteen ja asiakaslähtöisten palveluprosessien aikaansaamista. Integraation syventyessä tarvitaan yhä enenevässä määrin lainsäädäntöä, joka mahdollistaa saumattoman rajapintatyöskentelyn. Esimerkkinä matalan kynnyksen palvelutarpeen arviointi, jossa sosiaali- ja terveydenhuollon eri osa-alueet ovat läsnä. Käytännössä sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädäntöjen ja asiakastietojärjestelmien erillisyyden sekä rajaavat tietosuojavaatimukset aiheuttavat päällekkäistä työtä ja kirjaamista eri järjestelmiin.

Yleistä esityksestä ja kommentit koskien lukuja : Yleiset (luku 1) ja erilliset säännökset (luku 8)

Kokeilun tarkoituksena on lisätä kokeilukuntien toimintamahdollisuuksia vähentämällä niille laissa tai sen nojalla annetuissa säädöksissä asetettuja velvoitteita sekä niiden toteutumisen ohjausta. Tarkoituksena on edistää kokeilukunnissa sellaisten asiakaslähtöisten ja monialaisten toimintatapojen ja palvelurakenteiden kehittämistä ja käyttöä, joiden avulla laissa säädettyjä tehtäviä voidaan kunnissa hoitaa taloudellisesti.

Kokeilun tarkoitus ja lain painotukset ja lähtökohdat ovat pääpiirteissään hyviä ja edistävät kokeilun tarkoituksen toteuttamista. Kokeilu antaa jonkin verran vapautta kehittää innovatiivisia toimintamalleja tehtävien hoitamiseksi lisäämällä monialaisen työskentelyn mahdollisuuksia. Heikkoutena on se, että kokeilu on vahvasti rajattu eikä pysty vastaamaan rakennepol. ohjelmassa edellytettyihin kustannussäästöihin eivätkä kuntien tehtävät tällä kokeilulla vähene. Päinvastoin työmarkkinatuen uudistus lisää edelleen kuntien velvoitteita.

Huomioita

- Kokeilulain kesto on kohtuullisen lyhyt. Toiminnallisten muutoksien toteuttaminen ja muuttaminen efektiiviseksi, todennettavaksi, hyödyksi vie aikaa. Esimerkiksi toimintaa tukevien tietojärjestelmien kehittäminen vie jonkin verran aikaa.
- Lakiehdotuksessa oli varsin niukasti todettu kokeilulain vaikutukset olemassa olevaan lainsäädäntöön. Erityisesti nyt kokeilulain myötä syntyvän yhteisen "palvelusuunnitelmarekisterin" suhde terveydenhuollon potilasrekisteriin ja sosiaalitoimen "asiakastietorekisteriin" on varsin yleisesti todettu. Pykälän 4 § Yhteinen palvelusuunnitelma monialaisessa yhteistyössä momentin 2 kohdassa asia käy kyllä ilmi mutta varsin epäselvästi. Lakiehdotuksen yksityiskohtaiset perustelut avaavat kyllä asiaa mutta itse laki ei sitä tee. Asian tuominen myös lakitekstiin olisi selkeyttävä tekijä.
- Kokeilulla ei pitäisi olla vaikutusta palvelutasoon, kustannuksiin, mutta odotetaan kustannussäästöjä ja palvelujen saatavuutta pitemmällä aikavälillä. Miten on tarkoitus turvata kokeilun jatko ja seurata kokeilun vaikutusten pitkällä aikavälillä?
- Odotukset kokeilusta ovat saada uusia työkaluja kuntien ohjaukseen ja kehittämiseen indikaattorien ja informaatio ohjauksen sekä omavastuinen ja kokonaisvaltaisen asiakaslähtöisen tulosorientoituneen ajattelun avulla. Esityksessä todetaan, että indikaattoreiden tehostettu seuranta aiheuttaa lisätyötä, siitä syystä on kiinnitettävä erityistä huomiota tiedon keräyksen automatisointiin ja reaaliaikaisen tietomallien hyödyntämiseen johtamisessa. Tätä tukee 8 § mahdollistama tietojen käsittely toiminnallista suunnittelua varten.

- Kokeilussa tulisi ottaa huomioon lausuntokierroksella oleva HE laiksi sosiaalihuollon asiakasasiakirjoista. Esityksessä säädösmuutoksilla mahdollistettaisiin joiltakin osin asiakashoito-, ja kuntoutussuunnitelman yhdistäminen yhdeksi suunnitelmaksi.
- Asiakkuuden käsite tulisi määritellä laajana. Ehdotus täydennykseksi: Asiakkaita ovat myös ne, jotka saavat etuuksia ja palveluja koskevaa ohjausta tai neuvontaa (tämän sisältöinen määrittely sisältyy myös HE laiksi sosiaalihuollon asiakasasiakirjoista). Tällä turvataan nopeampaa asiakkaan tarpeidenmukaista palveluohjausta ja tarpeiden arviointia sekä palvelujen kohdentamista prosessin edetessä ja avun tarpeen kasvaessa.

Hyvinvoinnin integroitu toimintamalli (luku 2)

3 § Hyvinvoinnin integroidun toimintamallin edistäminen

Lain tavoitteena on lisätä kokeilukuntien toimintamahdollisuuksia vähentämällä niille laissa ja säädöksissä annettuja velvoitteita sekä niiden toteuttamisen ohjausta ja edistää asiakaslähtöisten ja monialaisten toimintatapojen ja rakenteiden kehittämistä ja käyttöä taloudellisemmin ja tuottavammin. Tästä syystä laissa tulisikin nostaa vahvemmin asiakasnäkökulma ja integroitu toimintamalli asiakkaan arkea koskevista lähtökohdista prosessien sujuvoittamiseksi ja päällekkäisten arviointien vähentämiseksi. Yhteisen palvelusuunnitelman keskiössä tulisi olla asiakkaan tavoitteellinen arjessa selviytymistä tukeva toiminta sen hyödyntäminen. Suunnitelman käytön tulisi ohjata asiakkaan palveluprosessia, ei vain yhteistä kirjaamista ja tietojen säilyttämistä viranomaisia varten.

Siitä syystä suunnitelman käyttö tulee olla kaikkien asiakkaan prosessiin osallistuvien käytössä roolien mukaisesti vaikka tietojen päivittämisestä vastaakin asiakasvastaava. Tästä esimerkkinä on paljon apua saavan kotihoitoasiakkaan viikko-ohjelman koordinointi: asiakas saa siivouspalvelua, ateriapalvelua, kuljetuspalvelua, toimintakyvyn tukemiseen kuntoutusta ja päivittäistä hoivaa sekä kroonisten sairauksien seuranta ja hoitoa. Asiakas käy muistikerhossa kerran viikossa. Asiakkaan arjen selviytymistä tukevat palvelut on koordinoitava ja aikataulutettava niin että apu on tasaista eri viikonpäivänä ja vuorokauden aikoina. Toimijoiden on sovittava roolit miten tätä asiakaslähtöisyyttä tuetaan. Toimijoita voi olla useita esim. kotihoitoa toteuttava tiimi, asiakkaat, omaiset, kolmannen sektorin toimijat, yksityiset palveluntuottajat. Prosessissa on voitava hyödyntää yhteistä suunnitelmaa asiakaslähtöisesti.

Laissa oli selvästi tuotu esille tarve yhtenäiselle Palvelusuunnitelmalle, joka yhdistää eri lainsäädännössä olevat mm. hyvinvoinnin lisäämiseen tähtäävät suunnitelmat mahdollisuuksien ja kokeilussa mukana olevien kuntatoimijoiden harkinnan mukaan yhdeksi kokonaisuudeksi. Tämä on selkeä parannus nykyiseen

tilanteeseen. Mutta kun mietitään kuntien toimintaprosessien tehostamista ja kuntatoimijoiden operatiivisen integraation lisäämistä, voisi kokeilulakia viedä vielä pidemmälle.

Palvelusuunnitelma on vain yksi asia potilaan / asiakkaan asioiden moniammatillisessa hoitamisessa. Auttaako kokeilulaki esim. tilanteeseen, jossa organisaatiossa on yhdistetty ajan käytäntöjen mukaisesti päihdehuollon ja mielenterveyspalveluiden palvelukokonaisuudet yhteen organisaatioon? Esimerkiksi voimassa oleva regulaatio ja KANTA-arkiston käytännön toteutus estävät operatiivisen kirjaamisen yhteiseen kertomukseen tällä hetkellä ja olemassa olevia integroituja toimintamalleja joudutaan nyt purkamaan KANTA-arkistoon liittymisen takia.

4 § Yhteinen palvelusuunnitelma monialaisessa yhteistyössä

Mitä tarkoittaa palvelusuunnitelma? Pelkkä palvelusuunnitelma ei ole kokonaisratkaisu vaan tätä edeltää moniammatillinen palvelutarpeen arviointi ja mahdollisesti sitä edeltävä palveluneuvonta. Palvelusuunnitelma on pitkälti seuraus näistä tehtävistä.

Mikä on Palvelusuunnitelman suhde terveydenhuollon potilaskertomukseen ja sosiaalitoimen asiakaskertomukseen? Lakiehdotuksen yksityiskohtaiset perustelut avaavat kyllä asiaa mutta itse laki ei sitä tee. Palvelusuunnitelma on suunnitelma, miten on hoidon/palvelun toteutumisen kirjaaminen? Aikaisemmissa kommentoissa mainittiin päihdehuollon ja mielenterveyspalveluiden toiminnallinen integraatio ja integraation suhde kirjaamiseen ja eri rekistereihin. Mikä olisi tämän kokeilulain tuoma etu esimerkiksi seuraavassa esimerkissä? Mitä mahdollisuuksia kokeilulaki tuo esimerkiksi äitiyspoliklinikalle / äitiysneuvolalle nähdä tietoja siitä miten äiti on käynyt päihdehuollon palveluissa, esimerkiksi huumeeseulojen ottamisen ennakoimista varten.

Esimerkki:

Raskaana olevan alkoholisoituneen ja huumeita käyttävä äidin (jolla on kaksi aikaisempaa lasta kahden eri isän kanssa, joiden asioita hoidetaan omissa sosiaalihuollon prosesseissaan) kanssa tehdään päihdehuollon kuntouttava suunnitelma, kuten myös kahden aikaisemman lapsen tapaamisen suhteen lastensuojeluun liittyvä asiakassuunnitelma. Äiti on käynyt äitiyspoliklinikalla / äitiysneuvolassa satunnaisesti.

Tässä pykälässä on listattu eri lainsäädäntöjä, joiden mukaisesti eri kuntatoimijat ovat veloitettuja laatimaan erilaisia suunnitelmia. Onko 1.8.2014 voimaan tuleva Oppilas- ja opiskeluhuoltolaki (1287/2013) sellainen laki, joka tulisi sisällyttää

tähän listaukseen? Kyseisen lain pykälässä § 13 käsitellään Opiskeluhoitosuunnitelmaa ja pykälässä § 20 Opiskeluhoillon kertomuksia. Edellä olevan perusteella ehdotetaan kokeilussa olevan palvelusuunnitelman käsitteen laajentamista siten että se mahdollistaa asiakkaan tarpeenmukaisen palvelukokonaisuuden suunnittelun kannalta tarpeellisen tiedon ja asiakkaan palvelukokonaisuuden toteutuksen osalta tarvittavan tiedon yhdistämiseen yhteiseen palvelusuunnitelmaan. Pelkkä suunnittelu ei yksin riitä, yhteinen tieto tarvitaan miten suunnitelma käytännössä toteutuu. Tätä edellyttää myös indikaattoreiden seurantatiedon ajantasainen saatavuus.

Ehdotettu laki ei vaikuttaisi lakisääteisiin yhteistyövelvoitteisiin ja niihin liittyviin monialaisesti laadittaviin tai yhteisiin palvelu-, hoito- tai muihin asiakassuunnitelmiin. Sen sijaan näitä erilaisia lakisääteisiä, moniammatillisesti laadittuja palvelusuunnitelmia voitaisiin ehdotetun lain perusteella yhdistää yhteiseksi palvelusuunnitelmaksi muissa sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävissä taikka esimerkiksi päivähoitossa, opetustoimessa tai nuorisotoimessa laadittujen, asiakasta koskevien suunnitelmien kanssa.

5 § Yhteisten palvelusuunnitelmien hallinnointi

Onko tarkoituksen mukaisesti avata tämän pykälän kolmannessa momentissa mainittua asiakasvastaavan roolia? Millä perustein rooli määräytyy moniammatillisessa yhteistyössä? Esimerkin omaisesti Oppilas- ja opiskeluhoitolaissa (1287/2013) vastaavan tyyppinen rooli on paremmin määriteltä.

Suunnitelmien yhdistämiseen osallistuisi pykälän 3 momentin mukaan eri viranomaisia ja muita toimijoita asiakkaan kulloisenkin palvelutarpeen mukaan. Säännös edellyttäisi, että yksi yhteistyöhön osallistuvista ammattihenkilöistä toimisi asiakasvastaavana. Tätä tulisi täsmentää siten, että suunnitelmaa hyödyntäisi asiakkaan palvelujen järjestämisessä hoitoon/kuntoutukseen ja palveluun osallistuvat vaikka asiakasvastaava toimii rekisterin vastuuhenkilönä.

7 § Henkilötietojen tallentaminen

Tämän pykälän toisessa momentissa on mainittu seuraavasti

”asiakasvastaava voi tallettaa yhteisen palvelusuunnitelman sekä yhteistyössä syntyviä muita asiakirjoja ja tietoja niitä varten perustettavaan rekisteriin...”

Tekstin muotoilu viittaa implisiittisesti siihen, että muut kuin asiakasvastaava eivät voi tallentaa tietoja yhteiseen rekisteriin. Todennäköisesti laissa on haettu kaksivaihteista toimintaa, jossa asiakasvastaava toimii tässä pykälässä tarkoitetun rekisterin vastuuhenkilönä kyseisen asiakastapauksen osalta ja hyväksyy

vastuunsa mukaisesti palvelusuunnitelman päättämisen rekisteriin, kuitenkin niin, että palvelusuunnitelma laaditaan sähköisesti moniammatillisesti muualla. Onko näin?

Tämän pykälän teksti on epäselvä ja sitä tulisi tarkentaa. Samalla tulee paremmin tuoda esille ymmärrystä siitä, että syntyvä palvelusuunnitelma ei ole ”paperinen” ja ”proosallinen” dokumentti vaan rakenteista tietoa, joka rakentuu ja tallentuu moniammatillisen kirjaamisen kautta kronologisena kertomuksena, koostuen rakenteisista tiedoista. Yhtälailla on mahdollista, että moniammatillinen palvelusuunnitelma syntyy suoraan rekisteriin.

Rekisterinpitäjyys asia on niin laaja, että se tulee selkeästi erottaa omaksi pykäläkseen. Tekstissä on mainittu, että rekisterinpitäjänä toimii kunnan virasto tai toimintayksikkö - tämä käsittänee toimintayksikkökäsitteen kautta myös kuntayhtymärakenteet?

Onko tämän pykälän mukaiselle rekisterille ajateltu olevan jotakin suhdetta KANTA-arkistoon? Jos on niin tässä laissa tulisi tarkastella riittävältä osin tämän lain merkitystä Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä -laille.

Onko tämän pykälän mukaiselle rekisterille ajateltu olevan jotakin suhdetta esimerkiksi 785/1992 (pykälä 12 §) mukaiseen lainsäädäntöön ja edelleen 831/1994 lainsäädäntöön? Jos on, asia tulee selvyden vuoksi todeta esimerkiksi tämän lain ”Rekisterinpitäjyys” pykälässä.

8§ Tietojen käsittely toiminnallisia suunnitelmia varten

Lakiesityksen tämä pykälä tukee hyvin tietojohdamista.

23 § Toimeentulotukihakemusten vastaanotto ja niitä koskevien tietojen käsittely

Tässä keskitytään toimeentulotukihakemukseen ja vaikka toiminta siirtyykin Kelalle niin integraatiota Kela ja sosiaali- ja terveydenhuollon välillä tarvitaan edelleenkin. Esimerkiksi varhainen puuttuminen, ennakoiva toiminta, tai toiminnalliset prosessit esimerkiksi vammautuneiden kuntouttamiseen liittyvissä hallinnollisissa tukipäätöksissä jne.

Nuorisotakuu (luku 7)

Edellä hyvinvoinnin integrointia toimintamallia lukuun 2 annetut kommentit soveltuvat myös nuorisotakuun osalta.

Asiakastietojen vaihtoon ja tietosuojakysymysten ratkaisemiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota työllisyshoidon vastuiden ollessa useilla eri toimijoilla.

Kunnille on säädettävä riittävä toimivalta aktivointivolyymien kasvattamiseen ja resursoitava palvelut riittävästi.

- Työvoiman palvelukeskusten operatiivisen johtamisen tulee olla kunnilla. Johtajuudesta on säädettävä laissa.
- Toimintamallista ja toiminnan tavoitteista on kyettävä sopimaan alueellisesti. Paikalliset olosuhteet on huomioitava moniammatillisen yhteispalvelun toteutuksessa

Pentti Itkonen
toimitusjohtaja

Merja Tepponen
kehitysjohtaja

Toni Suihko
tietohallintojohtaja